

Maranathakerk 30 jan 2022 Jer 1:1-10 Lucas 4:21-30

Gemeente van Jezus Christus,

‘Maar Hij liep midden tussen hen door en vertrok’

Dat lijkt op de redding van Israel uit Egypte, ze gaan midden door de zee, ongrijpbaar, en vrij. Weg van de kolkende woede van Farao die zijn verdienmodel aan gratis werkkrachten aan zijn handen zag ontglippen.

Ook in Nazareth is de woede groot. Ook daar kan het met een verdienmodel te maken hebben. In de tv serie ‘de negende van Beethoven’ kwam een tijdje terug naar voren dat Beethoven misschien toch niet in Duitsland, in Bonn, is geboren, maar in Nederland, in het IJsselstadje Zutphen. En om het nog mooier te maken: in een herberg in Zutphen, onderweg, op reis. Zutphen als het Bethlehem van Beethoven. Dat gaan ze nooit goed vinden in Bonn. Die hele stroom Beethoven touristen gaat níet naar Zutphen.

In Nazareth is het verdienmodel al in rook opgegaan nog voor ze de eerste herberg hebben kunnen openen. Het had mooi kunnen zijn, mega genezingsessies, dat was een wereldtrekker geworden.

Ze zijn heel erg boos. Hetzelfde woord dat voor Demetrius de zilversmid wordt gebruikt en de woedende menigte van Efeze wanneer door de prediking van Paulus de bloeiende toeristenindustrie rondom de godin Artemis in gevaar komt. Met Paulus loopt het nog maar net goed af.

Handel, woede, zo zouden we het gebeuren in Nazareth kunnen begrijpen. Laten we toch nog wat verder zoeken. Dit gedeelte van Jezus in zijn vaderstad is ook te vinden bij Mattheus en Marcus. Daar zijn ze ook boos, maar het werkt anders. Breed wordt daar uitgemeten dat Jezus er toch ook maar eentje van hier is. Is dit niet de zoon van de timmerman? Heet zijn moeder niet Maria en zijn broers Jakobus en Jozef en Simon en Judas? en horen zijn zussen niet allemaal bij ons? Wat denkt hij wel.

Daar is het Jezus die zich verwondert, hij had ook daar mooie dingen willen doen, maar het lukte niet, of nauwelijks, de stad van zijn jeugd zit voor hem op slot, en hij vertrekt, noodgedwongen.

Zo gaat het in de versie van Mattheus en Marcus. Bij Lucas gaat het anders. Er staat nu alleen dat ene regeltje: is dit er niet een van Jozef? Het is niet een probleem. Op dat moment zijn ze ook nog niet boos. Ze betuigen bijval, ze zijn echt verbaasd over zijn bevrijdende woorden. En dan is het Jezus zelf die in Nazareth het feestje bederft. In de versie van Lucas is het Jezus zelf die de boosheid teweegbrengt, de scheiding aanbrengt. Lucas haalt vergeleken met Mattheus en Marcus, dit verhaal ook helemaal

naar voren, naar het begin van Jezus optreden. Lucas wil duidelijk gezegd hebben: het is Jezus zelf die afwijst, Hij doet dat direct vanaf het begin van het Evangelie bij Lukas, en voor alle duidelijkheid gebeurt het drie keer. Deze afwijzing klonk de eerste keer uit de mond van een twaalfjarige, die tegen zijn ontzettend geschrokken ouders zegt als ze hem weer gevonden hebben: wisten jullie niet dat ik met de dingen van mijn vader bezig moet zijn? Hij gaat met hen mee terug naar Nazareth. Nu staat hij als volwassene in Nazareth en hij maakt voor de tweede keer duidelijk: ik ben niet van jullie.

De derde keer komt direct hierna: ook Kapernaum moet eraan geloven. Genezingen gebeuren daar wel, in de avond, de hele nacht gaat het door, ze blijven komen met hun zieken, tegen de ochtend trekt hij zich terug, maar ze gaan hem achterna, want, staat er: ze wilden niet dat hij wegging. Maar hij zegt: Ik móet verder gaan, ook aan de andere steden en plaatsen moet ik van bevrijding spreken.

Jezus is niet 'van ons'. Zoals ook de profeten van Israel nooit 'van ons' waren. Zij zeiden niet, en deden niet wat van ze verwacht werd, ze riepen woede op, liepen gevaar, ze werden mishandeld, gevangengezet, en geven weer dat zij een diepe eenzaamheid hebben ervaren.

Alles wat over boosheid, afwijzing en eenzaamheid gezegd kan worden is te vinden in het leven van de profeet Jeremia, van wie we vanmorgen het roepingsverhaal hebben gelezen. Ramspoed voor Jeremia, de dag dat zijn roeping kwam. Want geheiligd worden is apart gezet worden, niet meer 'een van ons' zijn. Wat volgt is een leven van naar schatting veertig jaren profeet zijn in een zeer woelige tijd, met de meest ellendige boodschap die je maar kan bedenken: voor Jeruzalem en Juda loopt het uit op verwoesting.

Van Jeremia is veel bekend, wanneer hij leefde, en in zijn profetenboek worden niet alleen zijn woorden weergegeven maar er wordt ook veel over hem zelf verteld. In zijn woorden horen we zijn wanhoop, zijn woede, naar mensen maar ook naar God. Bittere verwijten naar God die hem riep: 'jij bent me als een onbetrouwbare beek, dan geef je water dan weer niet, de dag waarop ik geboren ben, was die er maar nooit geweest, tevergeefs heb ik me afgemat voor jou'

Juist hij, de profeet Jeremia, heeft ook de troost gekend. Wie het op kan brengen het boek Jeremia te lezen zal midden in die narigheid enkele wonderschone momenten vinden. Zoals in hoofdstuk 31 waar Jeremia vertelt hoe hij wakker wordt na een droom vol troost: 'hierbij ontwaakte ik en zag op, mijn slaap was zo zoet'. Dat is het moment waarop hij de zekerheid aangereikt krijgt dat de ballingschap, de verwoesting, niet het

laatse woord zal zijn. Jeremia hoort van God opnieuw zijn roepingswoorden, maar nu klinken ze zo: 'Ik zal hen bouwen en niet afbreken, hen planten en niet uitrukken. Mijn wet zal ik in hun binnenste leggen en die in hun hart schrijven. Ik zal hen tot een God zijn en ze zullen mij tot een volk zijn'.

In de lezing van vandaag en ook in die van vorige week is goed te zien dat Jezus de profeten van voor naar achter kende. Jesaja vorige week, vandaag de verhalen van Elia en Elisa, en straks in Jeruzalem, uitkijkend over het machtige tempelcomplex zal hij de woorden van Jeremia zeggen: 'geen steen zal op de andere worden gelaten'.

Jezus leefde in de geest van de profeten van Israel. Boosheid bij mensen, kolkende woede, en ook voor hem de eenzaamheid. Hij heeft geweten hoe het was voor Jeremia. Vanaf de dagen van zijn kindheid kan ook Jezus niet onbekommerd deel van de mensen zijn, er is vreemdheid, vervreemding, hij moet dingen zeggen die mensen zeer boos maken en hoe weet je zelf dan zo zeker dat je het bij het rechte eind hebt.

Vervreemding, eenzaamheid. In de woorden van Jezus: 'de vossen hebben holen en de vogels hebben nesten maar de Zoon des Mensen heeft nog geen steen om zijn hoofd neer te leggen'. Wie door de onzegbare God gegrepen wordt, wordt mee betrokken in het ongrijpbare

Wie zou met deze geest van God te maken willen hebben? Niemand wil toch die eenzaamheid. Maar voor wie al in eenzaamheid is ligt dat anders, wie in rouw is, angstig en onzeker over de toekomst, zij die niet kunnen kiezen voor vanzelfsprekende gezelligheid, voor wie het leven anders gaat dan je graag zou willen. Voor hen zijn de profeten een bondgenoot, Jeremia een naaste, Jezus iemand die het weet.

Jezus en de profeten. Hij wist wat hij zei: heden is dit schriftwoord in uw oren vervuld. Jesaja, Jeremia, Elia en Elisa, net als zij is ook hij geheiligd, apart gezet, en daarom gaat hij midden tussen ons door, en maakt hij zich van begin af aan los van mensen. De troost is niet dat hij 'van ons' is. De troost is dat Hij ons heeft geleerd af te stemmen op wat wil zijn, zoals hij zelf heeft gedaan van jongs af aan. Waar mensen dat doen lost de eenzaamheid op in een wonderlijk nieuw samen, en Hij onzegbaar nabij.

Amen

Erika van Gemerden

Maranathakerk Den Haag, 30 januari 2022